

LEIDRAAD OPVANG GEWONE en GRIJZE ZEEHONDEN

maart 2003

Inhoudsopgave

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	22
<u>INLEIDING</u>	3
<u>Algemeen</u>	3
<u>Doel</u>	4
<u>Opzet</u>	4
<u>BELEIDSKADER</u>	5
<u>Beleidslijnen</u>	5
<u>Wettelijk kader</u>	5
<u>Belangen en afweging</u>	6
<u>PRINCIPES</u>	9
<u>OPVANGPROTOCOL</u>	11

INLEIDING

Algemeen

De Leidraad Opvang Zeehonden is opgesteld door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in overleg met betrokken organisaties, omdat algemeen geconstateerd werd dat er behoefte is aan een nationaal beleidskader voor het omgaan met de opvang van gewone en grijze zeehonden in de Nederlandse kustwateren. Ook het Wetenschappelijk Platform Zeehonden Waddenzee (WPZW) heeft dit in zijn eindrapport (2002) aangegeven. De conclusies en beleidsaanbevelingen van dit platform vormen een belangrijke basis voor deze leidraad.

Aanleiding tot deze leidraad was de wens om invulling te geven aan en te voldoen aan verschillende overeenkomsten tussen de Waddenzeelanden Duitsland, Denemarken en Nederland. Het gaat hierbij om de Trilaterale Overeenkomst ter bescherming van de zeehonden in de Waddenzee (1991) op basis van de Conventie van Bonn. Deze overeenkomst heeft zijn weerslag ondermeer gevonden in de gezamenlijke verklaring van de 7de Trilaterale Regeringsconferentie ter bescherming van de Waddenzee in 1994 te Leeuwarden en de bekrachtiging hiervan in de 9de Trilaterale Regeringsconferentie in Esbjerg (2001) door de aanname van het Seal Management Plan 2002-2006.

Hieraan gekoppeld is de opvatting dat de afwegingen en criteria die gelden voor zeehondenopvang in de Waddenzee evenzeer gelden voor zeehondenopvang in andere Nederlandse kustwateren.

Geconstateerd is dat de beleidslijnen, zowel die in trilateraal verband als die in nationaal verband, onvoldoende in de vigerende Nederlandse ontheffingen, zoals die in het kader van de Natuurbeschermingswet (thans ook Flora- en faunawet) ten behoeve van de opvang en uitzetting van zeehonden zijn verleend, zijn verwerkt. De ontheffingen zullen worden aangepast en aan deze leidraad worden gekoppeld. Voor samenhang zie figuur:

Doel

Deze leidraad bevat richtlijnen voor een ieder die, in welke vorm dan ook, in aanraking komt met (de opvang van) zieke, verzwakte, gewonde of verlaten zeehonden. Een brede maatschappelijke bekendheid met de leidraad is derhalve gewenst. Daartoe zal publicatie van de leidraad plaatsvinden.

Het beleid, zoals dat is neergelegd in deze leidraad, bevat onder meer normen en gedragsregels. Gelet hierop zal de leidraad worden gekoppeld aan de op grond van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet te verlenen ontheffingen voor de zeehondenopvangcentra.

Het uiteindelijke doel van deze leidraad is te komen tot een beter evenwicht tussen natuurlijke processen en dierenwelzijnsaspecten door heldere regels voor de opvang te formuleren, zodanig dat daarmee een duidelijk kader voor de handhaving ten aanzien van de opvang van zeehonden in het Nederlandse kustgebied geboden wordt.

De leidraad dient daarmee tevens een voorlichtingsdoel van het ministerie van LNV over de door het ministerie gewenste omgang met zeehonden.

Opzet

De Leidraad gaat over de opvang van zeehonden vanuit de Nederlandse kustwateren. Met deze Leidraad wordt tevens beoogd nadere invulling te geven aan trilaterale afspraken omtrent opvang van zeehonden in de Waddenzee en afstemming te zoeken met internationale richtlijnen hieromtrent.

De Leidraad betreft de toepassing van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren en de Flora- en faunawet ten aanzien van de zorg voor zeehonden in de Nederlandse kustwateren. Hierbij moet specifiek de Waddenzee genoemd worden, zijnde het gebied in Nederland met veruit de grootste populatie zeehonden en getypeerd als het enige nagenoeg natuurlijke gebied dat Nederland rijk is. De leidraad gaat in op de zorg voor zeehonden, zoals die in het beleid is vastgelegd, en neemt daarbij mede de ethische aspecten in ogenschouw.

Gelet op bovengenoemde zaken worden de *principes* beschreven waarop de opvang van zeehonden gebaseerd dient te zijn. Dit resulteert in een beschrijving van de te hanteren aanpak, zoals vastgelegd in het *opvangprotocol*.

BELEIDSKADER

Beleidslijnen

Nederland is door het ondertekenen en ratificeren van verschillende internationale verdragen en afspraken de verplichting aangegaan passende en noodzakelijke maatregelen te treffen voor de instandhouding van de zeehondenpopulatie en haar natuurlijk verspreidingsgebied.

Binnen de Nederlandse kustwateren is veruit de grootste concentratie aan zeehonden aanwezig in de Waddenzee. Een kleinere concentratie bevindt zich in de Deltawateren.

De Waddenzee en de Deltawateren zijn door Nederland aangewezen voor opname in de lijst van watergebieden van internationale betekenis op grond van de Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis (Conventie van Ramsar). Daarnaast zijn beide watergebieden aangemeld als speciale beschermingszones op grond van de EU-Habitatrichtlijn. In het algemeen wordt in het natuurbeleid voor deze grote eenheden natuurgebied gestreefd naar zo ongestoord mogelijke natuurlijke processen. Dit betekent dat zo min mogelijk wordt ingegrepen in het bestaan van de in het wild levende dieren. Immers, kenmerkend voor deze eenheden is dat de beschikkingsmacht van de mens relatief gering is.

Regulatie van de omvang van een populatie is in beginsel ongewenst. Relatief grote fluctuaties van het aantal dieren binnen een dergelijk gebied kunnen bij het natuurlijke proces horen.

Voor de Waddenzee is de hoofddoelstelling de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke en open landschap. Binnen de categorie van de grote eenheden natuurgebied is de Waddenzee zelfs het enige gebied in Nederland dat nagenoeg natuurlijk is.

Wettelijk kader

Het **Verdrag van Bonn** beoogt de soortenbescherming van trekkende wilde diersoorten, onder andere door gebiedsbescherming. Nederland is, met het sluiten van de Overeenkomst inzake de bescherming van zeehonden in de Waddenzee in 1990, partij bij dit Verdrag van Bonn. De overeenkomst schrijft voor dat de partijen een plan tot behoud en beheer van de zeehondenpopulatie moeten opstellen. Het hiertoe opgestelde trilaterale Zeehondenbeheerplan 2002-2006 is vastgesteld tijdens de 9de Trilaterale Regeringsconferentie te Esbjerg in oktober 2001.

Nederland is in 1980 partij geworden bij de **Conventie van Ramsar**. Deze verplicht partijstaten de daarvoor in aanmerking komende watergebieden aan te wijzen voor opname in een lijst van watergebieden van internationale betekenis. De Waddenzee en de Deltawateren zijn als zodanig aangewezen.

De EU-Habitatrichtlijn is in 1992 in werking getreden. De Waddenzee en de Deltawateren zijn door Nederland aangemeld als speciale beschermingszones op grond van de Habitatrichtlijn. De zeehond valt niet onder de strikt beschermde soorten van bijlage IV van de richtlijn, maar staat wel op de lijst van dier- en plantensoorten van communautair belang, waarvoor speciale beschermingszones moeten worden aangewezen.

Delen van de Waddenzee en het Deltagebied zijn aangewezen als beschermd op grond van de **Natuurbeschermingswet**. Van de vigerende Natuurbeschermingswet zijn de artikelen 16 en 17 relevant. In artikel 16 staan onder meer verbodsbepalingen ten aanzien van het verontrusten, vangen of doden van dieren en een verbod op het schade aanbrengen aan de natuur in beschermd natuurmonumenten in het algemeen. Artikel 17 geeft aan dat het in het algemeen verboden is zich te bevinden in gebieden van het natuurmonument die duidelijk kenbaar afgesloten zijn.

De gewone en de grijze zeehond zijn op grond van de **Flora- en faunawet** (artikel 4) aangewezen als beschermde inheemse diersoorten. Volgens artikel 9 van deze wet is het verboden zeehonden te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen, dan wel opzettelijk te verontrusten (artikel 10) of de vaste rust- of verblijfplaatsen opzettelijk te verstoren (artikel 11).

In de Flora- en faunawet geeft artikel 2 aan wat onder de zorgplicht voor het individuele dier wordt verstaan:

- Lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- Lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Artikel 36 van de **Gezondheids- en welzijnswet voor dieren** is van toepassing op alle dieren, gehouden en niet-gehouden, ongeacht het regime dat ingevolge de Flora- en faunawet voor de betrokken dieren geldt.

Dit artikel luidt voor zover hier van belang:

- Lid 1: Het is verboden zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken, danwel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.
- Lid 3: Een ieder is verplicht hulpbehoevende dieren de nodige zorg te verlenen. Onder dierenmishandeling wordt hierbij niet alleen verstaan het zonder doel of disproportioneel toebrengen van letsel en het op dergelijke wijze benadelen van de gezondheid van het dier, doch ook het zonder doel of disproportioneel benadelen van het welzijn van het dier op andere wijze.

Belangen en afweging

De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren geeft voornamelijk regels over individueel gehouden dieren. Het onderscheid tussen gehouden en niet gehouden dieren is of de mens beschikkingsmacht heeft over een dier. Deze beschikkingsmacht zal in de praktijk telkens aan de hand van de concrete omstandigheden van het geval moeten worden beoordeeld. Hierbij gelden als belangrijke parameters de aard en omvang van het terrein waar het dier zich in bevindt, de mate van domesticatie/verwildering en de mate waarin het dier in staat is zichzelf in het betreffende ecosysteem in leven te houden zonder menselijk ingrijpen.

Een nadere invulling van dit artikel 36 is destijds door de minister van LNV gegeven bij de behandeling van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren in de Eerste Kamer in 1992. Hij heeft toen aangegeven dat de zorgplicht geldt voor een gewond dier dat zich in de directe nabijheid van een persoon bevindt, ook als dat een in het wild levend dier betreft. Tevens gaf hij toen echter aan dat een individuele zorgplicht voor elk in de natuur levend dier volstrekt ondenkbaar is.

De beleidslijnen zijn voorts door de minister van LNV nader gepreciseerd in antwoord op Kamervragen (1997) over een interne instructie aan de patrouilleschepen in de Waddenzee. De minister stelde toen dat "het niet ingrijpen in natuurlijke processen, waaronder het ziek zijn en sterven van zeehonden in de Waddenzee, in beginsel niet strijdig is met artikel 36, lid 3. De zorgplicht betreft vooral problemen als gevolg van direct menselijk handelen, zoals verwonding door ongelukken. Bij calamiteiten zal per geval worden bezien of en zo ja, welk overheidsingrijpen mogelijk en/of noodzakelijk is".

Deze zienswijze is nogmaals herhaald in het antwoord van de minister van LNV op Kamervragen in 2000. In eerste instantie betreft de interpretatie van artikel 36 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren voornamelijk de dier-ethische benadering cq. houding, waarbij de principes van weldoen en niet schaden voorop staan. Deze houding is overeenkomstig die jegens gedomesticeerde dieren.

Voor de categorie natuurgebieden getypeerd als 'meest natuurlijk' is al gekozen voor systemen waarin het handelen van de mens een ondergeschikte rol speelt (zie in dit verband ook de Leidraad Grote Grazers). In deze gebieden prevaleert de eco-ethische benadering. Aan deze benadering wordt voor de Waddenzee, behorende tot de categorie 'nagenoeg natuurlijk', relatief nog meer gewicht toegekend.

Algemeen voor deze gebieden geldt dat, in dit perspectief bezien, de zeehonden niet als individuen worden beschouwd, maar als onderdeel van een groter min of meer gestabiliseerd systeem. Dit houdt in dat bij de concrete maatvoering van de zorg onderscheid gemaakt moet worden tussen situaties waarbij de stabiliteit van het systeem wordt bedreigd en situaties waarbij dit niet het geval is. Voor een algemeen aanvaarde ondergrens voor een levensvatbare populatie grote zoogdieren wordt in de regel ca. 500 dieren gehanteerd. Met inachtneming van een veiligheidsmarge wordt ervan uitgegaan dat de stabiliteit van de zeehondenstand voor de populatie zoals die voorkomt in de internationale Waddenzee en aangrenzende wateren (waaronder de Nederlandse kustwateren) in gevaar komt bij een aantal van minder dan 1000 dieren. Indien dit zich voordoet dan is nationaal en internationaal (trilateraal) beraad noodzakelijk.

Centraal staat de intrinsieke waarde van het natuurlijke systeem, waarbij het zelfregulerend vermogen uitgangspunt is. Het principe van integriteit is maatgevend. Zieke en gewonde dieren worden aan hun lot overgelaten en daarmee in hun waarde. Dit laatste geldt al enkele jaren voor de gebieden in de Waddenzee die onder de Natuurbeschermingswet vallen en is dan ook voorgeschreven in de 'Instructie meenemen en uitzetten van zeehonden in de Waddenzee' (LNV, 1995). Deze instructie vormt het uitgangspunt voor de medewerkers van de rijksdiensten in het Waddengebied, verenigd in de Samenwerkende Inspecties Waddenzee (S.I.W.).

Wordt een burger geconfronteerd met een zeehond die lijdt, waarbij het dier zonder medische behandeling uiteindelijk zal sterven aan een verwonding, ziekte of gebrek, dan is ingrijpen door daartoe bevoegde dierenartsen toegestaan. Dit ingrijpen zal bestaan uit het - zonder extra lijden - doden of opvangen van de zeehond. (Zie ook het Trilaterale 'Seals Management Plan' 2002-2006). Voor verdere vereisten zie het onderdeel *opvangprotocol* van deze leidraad.

Onder auspiciën van het verdrag van Bonn worden trilaterale vijfjaren-beheerplannen voor de zeehonden in de Waddenzee opgesteld. Op de 7^e Trilaterale Regeringsconferentie over de bescherming van de Waddenzee (1994, Leeuwarden) zijn met betrekking tot het beheer van de zeehondenpopulaties afspraken gemaakt. Vastgesteld is dat vanuit biologisch en wildbeheerstandpunt de rehabilitatie en het opnieuw uitzetten van zeehonden niet meer nodig is. Ook het Nederlandse Wetenschappelijk Platform Zeehonden Waddenzee stelt dit in zijn eindrapportage (2002) vast. Daarnaast concludeert het platform echter dat er op dit moment draagvlak is voor opvang van zeehonden in Nederland. Binnen het platform bestaat verschil van mening over de gewenste omvang van de opvang.

Ten aanzien van de wenselijkheid van opvang spelen voornamelijk factoren vanuit de dier-ethische invalshoek een grote rol. Deze overwegingen hebben er mede toe geleid dat erkend is dat er verschillen bestaan tussen de drie Waddenzeelanden inzake ethische opvattingen ten aanzien van de noodzakelijkheid van opvang van zeehonden. Dat is expliciet opgenomen in het nieuwe trilaterale Seals Management Plan 2002-2006. Hierdoor is rekening gehouden met het aspect dat vanuit dier-ethisch oogpunt opvang van zeehonden gewenst kan zijn voor mensen die in aanraking komen met hulpbehoevende zeehonden.

In het geval van een epidemie kan de situatie zich voordoen dat er ter vervulling van de in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren neergelegde zorgplicht, in korte tijd vrij veel zeehonden worden opgevangen en na genezing teruggezet. Als dit relatieve aantal te groot wordt, nemen de risico's voor de wildheid van de populatie toe, bijvoorbeeld door een afwijkende ontwikkeling van het genetische materiaal van de populatie. Hoe groot in het algemeen het aantal teruggezette dieren mag zijn zonder de 'wildheid' van de populatie in gevaar te brengen is niet bekend. In afwachting van het advies hierover dat een werkgroep van het Wetenschappelijk Platform Zeehonden Waddenzee zal uitbrengen en mogelijk nieuwe inzichten op basis van de ervaringen van de epidemie van 2002, worden voorshands de volgende richtlijnen gehanteerd.

In het geval van een epidemie geldt de door de minister van LNV na overleg met wetenschappers vastgestelde bovengrens van 5% van het aantal teruggezette zeehonden op de totale in de Nederlandse kustwateren aanwezige populatie. Gegeven de huidige inzichten is de beschikbare capaciteit van de opvangcentra (met wellicht enige tijdelijke uitbreiding) voldoende voor de opvang van dergelijke aantallen zieke zeehonden. Uitgangspunt bij de opvang zijn de reeds geldende kwaliteitscriteria voor de opvang, waaraan ook bij een epidemie voldaan dient te worden.

Mocht de zeehondenstand getroffen worden door een virus, zoals het in 2002 voorkomende phocine distemper virus, of een andere calamiteit die zou kunnen leiden tot hogere terugzettingaantallen, dan vergt dit een expliciete beslissing van de minister van LNV en is verdere opvang zonder nadere toestemming niet toegestaan. Gezien de ervaring met de opvang en het terugzetten van zeehonden over de afgelopen jaren, waarbij het gaat om enkele procenten per jaar van de totale populatie zoals die voorkomt in de Waddenzee en aangrenzende wateren, wordt ervan uitgegaan dat de 'wildheid' van de stand hierdoor niet in gevaar is gekomen.

Verder geldt dat de stress voor een in het wild levend dier, dat wordt vervoerd en in een kunstmatige omgeving opgevangen, meer belastend is dan voor een gehouden dier. Derhalve wordt de dierenarts gevraagd een reële inschatting te maken van de overlevingskansen en daarbij mee te wegen dat er op grond van het behoud van de wildheid van de rest van de populatie is besloten tot een terughoudend opvang- en rehabilitatiebeleid. Dit moet er toe leiden dat in geval van gerede twijfel voor euthanasie wordt gekozen als de beste invulling van de zorgplicht.

Naast het bieden van een algemeen beleidskader voor de opvang van zeehonden in Nederland, is met de opstelling van deze leidraad invulling gegeven aan het streven van het kabinet om specifiek voor de Waddenzee de trilaterale richtlijnen aangaande behandeling van zieke, verzwakte of verlaten aangetroffen zeehonden te harmoniseren volgens de Trilaterale Verklaringen van Leeuwarden (1994), Stade (1997) en Esbjerg(2001).

PRINCIPES

Gelet op het voorgaande worden ten aanzien van het al dan niet opvangen respectievelijk terugzetten van zeehonden de volgende leidende principes in acht genomen.

1. Voor het behoud van de zeehondenpopulatie in de Nederlandse kustwateren is het weghalen, verzorgen en weer uitzetten van zieke, verzwakte of verlaten zeehonden (huilers) niet noodzakelijk. Bovendien zijn er risico's aan verbonden. Daartoe behoren de mogelijke insleep van ziektekiemen in de natuurlijke populatie en een de natuurlijke selectie doorkruisende werking/verslechtering van de algemene toestand en de afname van de resistentie van de populaties. Daarnaast is er een risico voor overdracht van ziektekiemen op de mens. Het is dan ook niet de bedoeling dat er actief gezocht wordt naar zieke, verzwakte of verlaten zeehonden. Een zeehond hoort thuis in zee en niet in een opvangstation.
2. Een individuele zeehond kan door uiteenlopende oorzaken in problemen komen. Wanneer het betreffende dier deze problemen niet zelfstandig te boven kan komen en deze problemen tot een ernstige situatie voor het dier leiden, is het volgens de Nederlandse wetgeving een ieders plicht om aan een hulpbehoevend dier de nodige zorg te verlenen. Hierbij moet altijd een afweging worden gemaakt tussen de optredende verstoring van het dier en zijn omgeving en het mogelijk positieve effect voor het dier. Dit houdt in dat men zieke, verzwakte, gewonde of verlaten zeehonden laat op de plaats waar men ze aantreft en dit meldt bij de bevoegde, van overheidswege aangewezen, personen of instellingen.
3. De bevoegde personen beslissen in individuele gevallen op grond van de door de overheid vastgestelde criteria (zie opvangprotocol hierna), zonodig in overleg met de (aan het opvangcentrum verbonden) dierenarts bij de vindplaats wat er verder moet gebeuren. Daarbij staat de grootst mogelijke zorgvuldigheid en terughoudendheid in het belang van het individuele dier centraal. Het in het wild levende dier heeft een intrinsieke waarde (considerans Flora- en faunawet), die zo veel mogelijk moet worden gerespecteerd.
4. Hulpbehoevende zeehonden, waarvan redelijkerwijs niet wordt verwacht dat opvang en verzorging zal leiden tot weer zelfstandig kunnen functioneren in het wild, dienen uit hun lijden te worden verlost door de daartoe bevoegde personen.
5. Zeehonden mogen alleen voor verzorging worden opgenomen als op grond van hun gezondheidstoestand is te verwachten dat zij na een redelijke periode (binnen uiterlijk een half jaar) weer kunnen worden vrijgelaten en een normaal leven kunnen leiden. De opvang dient dan plaats te vinden binnen strikte randvoorwaarden, zodat de kans op introductie van exotische pathogenen in de wilde zeehondenpopulatie zo veel mogelijk wordt uitgesloten. Het opvangprotocol geeft daarvoor de randvoorwaarden aan.
6. Voor het weer vrijlaten is toestemming vereist van de bevoegde instantie, het Ministerie van LNV. Deze wordt alleen gegeven als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:
 - 6.1. Conditie moet goed genoeg zijn en zeehonden moeten vrij zijn van ziektekiemen die voor de wilde populatie schadelijk of aantoonbaar vreemd zijn. Ten behoeve van dit laatste dienen afdoende preventieve maatregelen genomen te zijn.
 - 6.2. De zeehonden zijn niet met bepaalde soorten medicamenten en entstoffen behandeld (voor de definitieve invulling in afwachting van het resultaat van een actie hiertoe zoals aangekondigd in het trilaterale Waddenzee Seals Management Plan 2002-2006).
 - 6.3. De zeehonden mogen niet in een opvangcentrum zijn geweest waar ook zeehonden uit andere populaties dan wel andere zeezoogdieren worden gehouden die niet onder strenge hygiënische

condities separaat zijn gehuisvest.

7. Zeehonden worden zo spoedig mogelijk, uiterlijk een half jaar na het begin van de opvang, weer vrijgelaten.
8. Zeehonden dienen te worden vrijgelaten in de nabijheid van hun vindplaats.
9. In gevangenschap geboren zeehonden mogen niet worden uitgezet. Daartoe is een ontheffing ex artikel 75 Flora- en faunawet vereist.
10. Bij calamiteiten (bijv. olierampen en andere grootschalige milieuvervuilingen), dienen onverwijld de noodzakelijke beschermings- respectievelijk reddingsmaatregelen genomen te worden, waarbij mogelijk moet worden afgeweken van de hier vastgelegde principes. Dit wordt bepaald door de minister van LNV.
11. Er mogen, in geval van een epidemie/calamiteit met grote aantallen aangespoelde zeehonden, na behandeling niet meer dan ca. 5% van de in de Nederlandse kustwateren aanwezige populatie zeehonden worden teruggezet, zonder dat de minister van LNV daar expliciet een besluit over heeft genomen. Als de populatie waartoe de zeehonden in de Nederlandse kustwateren behoort dreigt te dalen beneden de 1000 dan kan hier door de minister van LNV een uitzondering op worden gemaakt. Hieraan gaat internationaal (trilateraal) overleg vooraf.

OPVANGPROTOCOL.

Vanuit gebieden die zijn gesloten voor menselijke activiteiten worden geen zeehonden meegenomen. Daarbuiten kan dat alleen door de bemanningen van de LNV-surveillanceschepen of van andere daartoe aangewezen schepen, of door erkende vertegenwoordigers van de officiële opvangcentra. Desgewenst kan een LNV-surveillanceschip een ander rijksvaartuig, voor de Waddenzee bijvoorbeeld in het kader van de SIW-samenwerking, verzoeken een zeehond aan boord te nemen.

Met inachtneming van de bovenvermelde principes, gelden de volgende specifieke eisen ten aanzien van de gezondheidstoestand van zeehonden die ter verdere verzorging worden opgenomen met het doel deze later weer vrij te laten.

1. Zeehonden zijn hulpbehoevend en komen in aanmerking voor hulp¹ of opvang wanneer zij:
 - 1.1. Klinische verschijnselen hebben van een levensbedreigende ziekte, waarvan redelijkerwijs wordt aangenomen dat rehabilitatie zal leiden tot een zodanig herstel dat de zeehond zelfstandig kan functioneren in het wild.
 - 1.2. Zuigelingen zijn die voortijdig zijn gescheiden van de moeder en wanneer redelijkerwijs wordt verwacht dat zij niet zelfstandig in het wild kunnen overleven. Om te bepalen of een zeehond tot deze categorie behoort is het van belang om de soort te bepalen, de leeftijd te schatten, en – mits de omstandigheden op de vindplaats dit mogelijk maken - een minimale observatieperiode in acht te nemen om vast te stellen dat het dier inderdaad vroegtijdig door de moeder is verlaten. Als die observatieperiode niet mogelijk is, dient de beslissing altijd onder verantwoordelijkheid van de dierenarts van het desbetreffende opvangcentrum plaats te vinden. Deze criteria zijn voor:
 - 1.2.1. grijze zeehonden (*Halichoerus grypus*):
 - 0 tot 1 week oud (witte vacht, verse navelstreng): moeder langer dan 24 uur afwezig.
 - 1 tot 3 weken oud (witte vacht, geen verse navelstreng): gewicht lager dan 40 kg en moeder langer dan 24 uur afwezig.
 - 1.2.2. gewone zeehonden (*Phoca vitulina*):
 - vroeggeboren (witte vacht): moeder langer dan 2 uur afwezig.
 - 0 tot 1 week oud (verse navelstreng): moeder langer dan 2 uur afwezig.
 - 1 tot 4 weken oud (geen verse navelstreng): duidelijke vermagering, moeder langer dan 2 uur afwezig.
2. Voor een beslissing over euthanasie wordt door ieder opvangcentrum gehandeld volgens het eigen euthanasieprotocol. De algemeen aanvaarde criteria waarbij zeehonden in aanmerking komen voor euthanasie zijn wanneer zij:
 - 2.1. Klinische verschijnselen hebben van een levensbedreigende ziekte, waarvan redelijkerwijs wordt aangenomen dat rehabilitatie niet zal leiden tot een zodanig herstel dat de zeehond zelfstandig kan functioneren in het wild.
 - 2.2. Lijden aan een levensbedreigende afwijking, waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de oorzaak erfelijkⁱ is. Dergelijke afwijkingen dienen niet operatief te worden hersteld.
3. De eindverantwoordelijkheid over beslissingen van hulpbehoevendheid, de aard van de geboden hulp en van diagnose van erfelijke afwijkingen ligt bij de aan het opvangcentrum verbonden dierenarts.
4. Desgevraagd dient door het opvangcentrum het oordeel van een praktiserend dierenarts over de status van een gevonden dier te kunnen worden overgelegd.

¹ Hulp kan bestaan uit het verplaatsen van een dier naar een locatie waar dit weer in contact kan komen met een eventueel moederdier.

5. Elk dier wordt door de opnemende en daartoe gerechtigde organisatie voorzien van identificatie om verwisselingen uit te sluiten, en standaardregistraties worden opgetekend. (locatie, tijd, vinder, geslacht, gewicht, soort, weersomstandigheden, inspanning, vrijlatingsdatum en -plaats). Gestreefd moet worden naar standaardisering van transponders.
 6. Opvang van zeehonden in een opvangcentrum mag alleen gerealiseerd worden vanuit het opvanggebied zoals omschreven in de aan het desbetreffende centrum verleende ontheffing.
 7. In centra waar gewone en grijze zeehonden uit de Nederlandse en aangrenzende kustwateren zijn gehuisvest is het opvangen van zeehonden uit andere populaties niet toegestaan.
 8. Als de maximale opvangcapaciteit is benut, dient bij verdere noodzakelijke opvang eerst contact gezocht te worden met de andere bevoegde opvangcentra voor extra benodigde ruimte.
 9. De kwaliteitswaarborging op hygiënisch gebied moet blijken uit een hygiëne-protocol (verplicht voor het opvangcentrum) waarin zijn vastgelegd: de toewijzing van taken aan bevoegde en gekwalificeerde medewerkers, reinigings- en ontsmettingsplannen voor de transportwegen en de ruimten waar zeehonden verblijven, de noodzakelijke controles, de gestelde eisen aan te voeren vis en de gehanteerde quarantaine maatregelen.
 10. Medicamenten
Van iedere zeehond moet vastgelegd worden welke medicamenten zijn toegediend, gedurende welke periode, en ten behoeve van welke aandoening. De lijst van toegestane medicamenten zal nog worden vastgelegd in de trilaterale kaders en zal dan van toepassing zijn op alle volgens dit opvangprotocol opgevangen zeehonden.
 11. Weer vrijlaten.
Het weer vrijlaten kan alleen plaatsvinden met schepen die daarvoor zijn aangewezen door het bevoegd gezag. Vastgelegd dient te worden waar en wanneer welke zeehond weer is vrijgelaten.
 12. Informatievoorziening
Vóór 31 januari van ieder jaar dienen de gegevens uit het voorafgaande jaar zoals die worden verzameld onder punten 4, 5, 9, 10 en 11 te worden overhandigd aan het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Deze gegevens zullen ook in trilateraal verband beschikbaar worden gesteld. Op verzoek kan worden zorggedragen voor terugkoppeling van de verzamelde gegevens van de drie Waddenzeelanden naar de opvangcentra en andere belanghebbenden.
De beleidsverantwoordelijke overheden dienen in geval van (tussentijdse) uitkomsten van onderzoek, waaruit zou blijken dat sprake is van een bepaalde negatieve trend of anderssoortige ontwikkelingen, per direct te worden geïnformeerd teneinde in voorkomende gevallen adequate maatregelen te kunnen nemen.
-